

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *Ulving budai városbíró hajdani házában rendezik be a Toroczky-féle Székely Múzeumot*

Forrás:

? (Hely) ? (Idő) ? (Köt. v. füz.) ? (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Székely Múzeum (Tervezet)

"193?"

Személy

Helyszám

16 Ulving budai városbíró hajdani házában rendezik be a Toroczky-féle Székely Múzeumot

Az ódon hangulatú várbeli Szent Háromság-utcában apró, budakörnyéki parasztyerekek árulják az ibolyát. Remek áprilisi nap van és az öreg, évszázados házak szinte megfiatalodva szívják magukba a tavaszi napsugarat. A Szent Háromság-szobor aranyozott domborművei ragyogva szikráznak a fehér kövek között és a régi budai városháza sarkán ülő Pallas Athéné-szobor is mintha hellasi mosollyal hallgatná a tőzsomszédságában táborított újságáros harsány kiáltásait. A Szent Háromság-utca 1. számú házában piszkei vörsmárványtábla meséli az épület történetét:

„Itt állott 1391-ben udvari tárnokmester, Kanizsai Miklós háza, melyet ő florenci Bertti Angelótól 600 aranyforinton vett. Mellette észak felé állott akkor a nyúlzigeti Dömés szüzek háza, nyugat felé, vagyis szemben a városházzal 1375—1385-ig Ulvingnak, Budaváros bírájának a háza.”

Kanizsai Miklós tárnokmester és Ulving budai városbíró régi épülete ma a székesfőváros tulajdonához tartozik és szinte csodálatos, hogy milyen rossz állapotban van-

nak. A saroképület spricelt piszkos homlokzata sehogyan sem illik a patinás környezethez és az ember szeretne kőműveszszerzámot ragadni, hogy kissé történelmibb hangulatot varázsoljon a két épületre. Különös, hogy a Várnak ezen a fontos terein ennyire megfeledkezhettek a város vezetői a szükséges restaurálási munkáról. A várbeli előljáróság bejáratával szemben álló 3. számú épület sorsa már eldőlt. Ugyanis kellő átalakítás után Ulving bíró hajdani házában *kap otthont toroczkyai Wigand Ede székely gyűjteménye*. A régi épület tipikus képviselője a régi budai házaknak. Földszinti része mindössze egy ívből áll, ami azt bizonyítja, hogy az alsó részen valamikor hal-, vagy mészárosüzlet volt és hogy későbbi tulajdonosa a Halászbástya halászaik közé tartozott. Az épület ma teljesen elhanyagolt állapotban tekint az utcára és bent a házban sem találunk vigasztalóbb helyzetet. Az első emeleti szobában az adóhivatal egy alosztálya működik ebben a pillanatban, de egyébként teljesen üres a ház.

A főváros tanácsának hétfő esti ülésén azonban végérvényesen elhatározták az épület átalakítását, hogy lehetőleg még az ősz folyamán tető alá kerüljön Budapest legújabb múzeuma. Az építési munkákkal kapcsolatban *talán nem feledkeznek meg a mellette álló tárnokmesteri épület renoválásáról sem, leszedik az ócska cégtáblákat és a műemlékvédelem törvényei szerint kellő történelmi köntösbe öltöztetik a Kanizsaiak hajdani otthonát is.*

A Szent Háromság-téri ház megsemmisítése után a múzeum alapítójához, toroczkyai Wigand Edéhez látogattunk el. Az erdélyi székely népművészet nagy ismerője az óbudai Gül Baba-utcában lakik. A majd negyvenöt fokos meredek utca két oldalán régi, még török időkből származó földszintes házak sorakoznak egymás mellett és az ember egy pillanatig úgy gondolja, hogy valahová Anacapri csodálatos utcái közé vitte a dolga. De máris ott állunk Thoroczky háza előtt. Már a belépésnél észrevesszük, hogy nem mindennapi háznak a küszöbét lépjük át. A művészi veretű vasajtó mögött piros téglával kirakott

Családjegyzék, Kéziratok, 1926 — 8801
kis előtér húzódik, ahonnan éles fordulatú falépcső vezet a művész otthonába. Még kora délelőtt van, de Wigand Ede máris ott dolgozik székely faragású íróasztal mellett. Az asztalon kéziratok, tervrajzok és metszetek összevisszasága hever és látszik, hogy a szoba lakójának minden perce drága. A szobákat nem ajtók, hanem íves nyílások kötik össze, melyek vállkiugrásain csodálatos faragású erdélyi szobrok helyezkednek el. Általában az egész lakás hangulata olyan, mintha nem is az óbudai Gül Baba-utcában, hanem valahol egy régi erdélyi udvarházban járnánk. A fehérre meszelt falakat évszázados erdélyi szőnyegek borítják, míg a torockói Wigand által tervezett tálalón remekbe fogant kalotaszegi és habdáni oserepek sorakoznak. A kertbenyíló verandán eredeti téglakandalló ontja a meleget, mely kandallónak minden egyes részét külön tervezte Wigand Ede. Még nem értesült a tanács határozatáról és nagy örömmel fogadja, hogy végre meghallgatásra került évek óta húzódó ügye és megvalósíthatja régi álmát, a Székely Múzeumot.

— Életem nagyrészt Erdélyben töltöttem és azt hiszem, kevés ember rendelkezik olyan nagy anyaggal, mint én. *Mintegy ezerötyszáz felvételem van a régi erdélyi házakról, kúriákról és szobaberendezésekről*, melyeket abban az időben készítettem, mikor még nem kellett román engedéllyel

meglátogatni a székeket. Úgy gondolom, jó szolgálatokat végeztem akkor, mikor Bartók és Kodály népdalgyjűjtése mellett összegyjűjtöttem és felvettem a régi üstökös- és cserényes-házak legszebb emlékeit, mely emlékek sajna, *napról-napra pusztulnak* és félok, hogy ha elveszne gyűjteményem, akkor ezek az érdekes népi alkotások is örökre elvesznének a magyarság számára.

A díszes faragású ládákból előkerülnek toroczkaí Wigand Ede régi rajzai, amelyek mind egy élet lankadatlan munkásságát bizonyítják. *Házak, pitvarok, gyönyörű faragású kopjafák, szőttesmotívumok, bútorok rajzainak a tömege hever az asztalon* és úgy látjuk, hogy valóban érdemes létrehozni azt a várbeli kis székegyűjtő múzeumot. A múzeumra vonatkozólag hajszálfőnök vonalakkal kidolgozott terveket mutat Wigand Ede, melynek érdekessége, hogy a múzeum az első, úgynevezett élő múzeum lesz, mivel a művész is ott fog lakni. A földszinten lévő nagyterem falain helyezi el az érdekes rajzos gyűjteményt, míg a szobák berendezése eredeti, vagy erdélyi utánérzéssel készült bútorokból fog állni.

Miután megmutatta a gyűjtemény magját, körülvezet a lakásában, megmutatja a szinte unikumszámba menő *teljes faszervezetű erdélyi ingaórárt. 1640-ben készült!* Az egyik szobában 1798-as dátum, ma már alig található *sgrafittós fayence-edények lógnak a falon*. Egy másik tárlóban Kós Károly, Nagy Sándor, *Ipolyi, Körösfői Kriesch Aladár* és a többi gödöllői festőművész erdélyi felvételei pihennek. Az ablakokon modern tüllfüggönyök helyett kétszázéves *harasz - kecskeszőr - szőttesek* tompítják az erősen tűző napsugarat. A könyvespolcon az erdélyi népművészetet ismertető ritka könyvek mellett Axen *Gallenek*, a nagy finn mester finn népművészeti dolgai sorakoznak.

A hatalmas anyag egy emberélet kitartó munkájának remek eredményeként sorakozik előttünk és mikor elbúcsúzunk, úgy érezzük, hogy a várbeli kis múzeum újabb bizonyítéka lesz Erdély magyar kulturájának.

Odaát, a vérző határok mögött folyik a nagy harc, az új imperium tűzzel-vassal irtja az erdélyi magyarság kulturális emlékeit, rombolja azt a lelki birtokállományt, amely túl minden erőszakon, a szellemi magasabbrendűség jogát és uralmát biztosítja a kisebbségi sors nyomorúságába taszított magyarságnak.

De ezek a kincsek, amelyek most, megmentve egy barbár uralom romboló keze alól, testvéri hajlékot találnak, mintegy szimbolumként, épp az ország szívében, Budán, hirdetni fogják a mi számunkra éppen úgy, mint az idegeneknek, hogy az erdélyi magyarság kulturáját nem lehet

megölni. Ezek az értékek egy évezred véréből és viharából születtek meg s túl fogják élni azokat az esztendőket, amelyek a véletlen szeszélyéből egy alacsonyabbrendű faj balkáni önkényének szolgáltatták ki a szellem kincseit termő Erdélyt és népét.

És addig, míg eljön ez az idő, a csonka ország meg fogja őrizni szeretettel a „kis Magyarország” emlékeit.